

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercurus si Duminec'a, F6ics, candu concedu ajut6riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tiersi esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidicari, or 3 galbini mon. sanat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbu mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Faradepunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 69.

Brasiovu, 13/1 Septembre, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANSILVANIA.

Turd'a 7 Sept. n. (Pusetiunea, comerciulu, sc6le, ticalosii comunale, securitatea, creditulu, tieranii, — agitatorii, limb'a roman6sca.) Afaceri familiare si private retinendume pe acestea locuri mai multu decatu imi propusesem a petrece, ajunseru in pusetiune de a'mi aduna si fara voi'a mea 6resicare date precum credu eu de interesu comunu, pe care imi iau voia a vi le impartasi.

Turd'a, orasiu locuitu in numeru precumpanitoru de unguri, parte colonisati din vechime, parte adusi in secolulu alu 17-lea din partile Debrecinului candu cu resb6iele religi6se, are preste 7500 suflete, prin urmare oam pe 1/2 catu Sibiulu, intinderea inse s6u periferi'a orasiului este mai catu si a Sibiului. Pusetiunea Turdei spalate la o parte de Ariesiu, dominate de oatra apusu de dealulu pe care a fostu odata fortar6ti'a si orasiulu romanu Salinae, numite de locuitorii unguri pana in 6r'a de facia oláh v ár et oláh v á r o s, eara de catra resaritu prin dealulu salineloru, este f6rt6 placuta, eara clim'a inca'i e sanat6sa. Hotarulu Turdei este celu mai mare in totu Ard6lulu, acelasiu mai pe apr6pe de orasiu este cultivatu bine, cu atatu mai puoinu este elu ingrijitu in distantie mai departate.

Cá piatia comerciala intru intielesulu strinsu Turd'a are pana acum prea puicina insemnatate; cei mai multi locuitori ai ei se ocupa cu meserii ordinare si cu agricultur'a, 6ra puoinulu comerciulu se afla in manile catorva familii armenesci si romanesci (care inse mereu se ungurescu). Cu t6te acestea eu tienu despre Turd'a asi6, ca unu ochiu ageru intreprindietoru ajutat de legi si tribunale bune, de administratiune comunala sanatosa, cum si de drumuri bune, imultite ar fi in stare de a o preface intr'o piatia comerciala de clas'a Brasiovilui. Inse cine este in dilele n6stre acelu nebunu cá se se ocupe cu asemenea secaturi, candu noua toturoru ne ferbu creerii de Unio v agy halál, de Centralismus austriacu si ungurescu, de Reichsrath din Vien'a si de altulu din Pest'a, de dualismulu austro-prusianu si de altulu austro-ungur6nu si asi6 mai departe; eara cá se ne impartimu rolele noi toti compatriotii ardeleni si se ne luamu fiacare loculu si pusetiunea ce ni se cuvine, asi6 ceva inca nu ne-a prea venitu in minte; eara anume ou privire la comerciulu ni se pare, ca ne aflamu alaturea cu englesii si cu nordamericani, d6ca scimu vinde si cumpara vinarsu facutu de jidanii galitiani. De altmintrea in florirea comerciului presupune si sc6le comeroiale teoretice si practice, care inse precum preste totu in comitate, asi6 si aici lipsesou cu totulu. Fiindoa vorbimu de sc6le, am a ve insemna, ca in Turd'a sc6lele toturoru confesioniloru, afara numai de ale unguriloru unitariani, stau f6rt6 slabu; de aceea si intieleginti'a mai nalta preste totu e relative f6rt6 puicina. Ce e dreptu, ca romanii in cei cincini ani din urma isi orescra pe calea colecteloru pentru orasiu si comitatu vreo 12 juristi, unu meritu acesta, carele in partea cea mai mare trebuie se se recun6sca zelulu nepregatatoru a dlui avocat Dr. I. Ratiu, cum si alu protopopiloru de aici, o incepatura f6rt6 buna ac6sta, inse numai incepatura si numai in o ramura a sciintieloru; de aceea atatu turdenii oatu si locuitorii frantasi de prin pregiuru trebuie se se sufloce si impulpe cu totulu altmintrea. Din mai multe informatiuni amerunte oe am trasu m'am incredintiatu asi6, ca d6ca Preacaviosu'a sa dn. canonicu si prepositu Vasilie Ratiu va darui sc6leloru romanesci promissii siese mii fiorini v. a. (in obligatiuni de statu), locuitorii cei mai avuti de aici si din vreo 60 sate romanesci invecinate potu conferi fara greutate in materialu, lucru si bani preste 40 mii fl. v. a. asi6, in catu se si faca cu totii aici in Turd'a o sc6la comuna centrala de 4 clase pentru copii si de trei pentru fetitie, se le remana si capitalu cá fondu pentru plati, din cauza ca aici s'ar pot6 cladi dupa a mea opiniune cu 10 mii fl. o incapere cu diece chilii, numai se fia architectu si intieleptu si onestu,

care se scia si se vrea a da edificiulu impartiel'a receruta. Secaturele confesionale n'aru pot6 impedece scopulu, pentruca intreprindietorii 'si-aru propune din capulu loculu a lasa in pace pe orice alta confesiune, a deferi confesionii fundatorulu frantasiu si a nu mai cersi nimicu dela alte confesiuni, ci a sc6te ajut6re numai dela aceea oare pe aici se afla in majoritate precumpanit6re, si dela comun'a Turdei cá atare, si totusi a tien6 la timpulu s6u sc6lele deschise pentru ori ce tineri buni, pastrandu'si respectiv'a confesiune numai dreptulu proprietatii si alu administratiunii. In oatu pentru o sc6la de fetitie tragemu luarea aminte a Reuniunii femeiloru romanesci, cumca pericolulu denationalisarii femeiloru nicairi nu este mai mare cá in Turd'a... —

Mai in scurtu: pentru infiintiarea de sc6le mai mari si f6rt6 bune romanesci in Turd'a a batutu a unspredecece 6ra, de aceea nici o di nu mai este de perdutu, ceea ce dnii protopopi din Turd'a, Indolu, Ludosiu etc. inca o sciu f6rt6 bine, eara cealalta preotime va trebui se judece inca atata, ca este in interesulu familiiloru proprie, cá se aiba odata in ac6stu centru dintre Campia si dintre Muntii apuseni o sc6la roman6sca centrala, la care amblandu copiii lor se invetie totuodatu si alte limbi.

Am observatu mai susu, ca in Turd'a intieleginti'a mai nalta este relative f6rt6 puicina. Eu adica am datiu'a cá intieleginti'a nesticata si scutita de pedanteria, se o judecu totu din faptele sale; de aceea oriunde me vedu in pericolu de a me resturna s6u si inneca pe stratele nepardosite si intrecumate de balti afunde, in ori ce orasiu vedu ca lipsesce iluminarea de l6pte si ca din contra gun6iele si puturile iti sucescu nasulu mai in t6te partile, ori unde nu se afla luata nici o mesura in contra foculu si nici canale trase pentru derivarea unui riu in mai multe directiuni, pe acolo eu dicu ca lipsesce intieleginti'a. Mi se spune ca Turd'a cá comuna are unu venitu anualu de vreo 30 mii fl. v. a. si mi se adauge, oa acelasiu venitu pre lunga o economia mai intielepta s'ar pot6 indoi; ou t6te acestea din acelu venitu anualu se cunoscu urme f6rt6 puicine. Materialu de claditu si anume p6tra se afla apr6pe si in mare prisosintia, lemne de lucru se aducu pe Ariesiu, orasiulu inca are paduri, caramida si tiegla se pot6 arde cata vrei; cu t6te acestea se mai facu si astadi multe case de lemnu, care apoi se copere nu numai cu sindila, ci — in contra toturoru legiloru politienesci si a securitatii publice, cu trestia si cu paie! —

Ce se dioemu despre securitatea averii? Ac6st'a nu se pot6 caracteriza mai bine, decatu observandu, ca aceea si nu e nici mai mare nici mai puicina decatu precum se afla ea in t6te orasiile unguresci din Ard6lu. Earu securitatea creditulu? Regula: = 0, exceptiune = 100. Aici cá si pe airea in tiera treb'a ajunse asi6 departe, in catu din caus'a numerosiloru iusielatori si mincinosi nici 6menii cei mai de omenia nu mai au creditu. Ac6sta blastamatia si ticalosia nu mai pot6 tien6 indelungatu, ci ea trebuie se dispara mai auumitu in urmarea unei reforme strabat6re a tribunaleloru, cum si a procedurii civile si criminale.

Ar merita cá se aruncamu o privire inca si preste locuitorii sateloru de prin pregiuru, intr'aceea corespondenti'a mi se prea intinde; totusi ve voiu insemna unele. Eu afliu ca romanii sateni sunt multu mai destepti decatu au fostu ei inainte de revolutiune; multi din ei iti punu nesce intrebari, pe care nainte cu 17 ani abie ti lear fi pusu preotii. Intr'aceea mi se spune ca desteptatiunea poporalu in mai multe sate depinde f6rt6 multu dela gradulu culturai intielesuale si morale a parochulu, cum si dela iubirea si devotamentulu a oestua catra poporenii sei. Ati crede 6re, ca unii sateni au inceputu a si politisa! Ce e dreptu ca cei mai multi iti vorbescu numai de contributiuni, de finantieri, de accis'a vinarsulu, de tabacu si cu o deosebita amaratiune despre comasatiune, am datu inse si preste sateni de aceea, cari ne intrebara, „ca ce vreu ungurii? se aduca earasi pe Kossuth? se impuce si se spendiure eara? Dreptu e ca imperatulu s'a

maniatu pe domnii de romanu? Venivoru ungruii earasi la potere? S. a. s. a.“ Din atata inca poti vedé, ce confusiune de idei domnesce iatre diferitele clase de poporu. De altminterea m'am incredintiatu si despre aceea, **ca s'au sculat prin tíera mai multi agenti**, carii nu numai ungarosecuiloru, ci si romaniloru le facu promisiuni categorice, cumca „prin nou'a domnia ungrésoa si prin uniune“ ómenii voru scapa de intrég'a dare a capului, de accise, de monopollu tabacului, ca sarea se va eftini, eara finantierii se voru duce preste siepte tieri si siepte mari, pentrucá se nu le mai audia nici de nume. Unii ómeni incepu a crede la asemenea promisiuni; am auditu inse si unulu carele response celorlalti: „ho, me, ca loru le este usioru se faga dúesca cate si mai cate din pung'a imperatului; dar' óre ei de ce totu iau mereu pamentulu dela sateni, pe cariii incurca in judecati si ii tragula tabl'a craiesca, pana ce nu le remane nici cenusia in vatra si trebuie se ia lumea in capu?“ Acést'a adica insémna atata, ca miile de procese urbariale si numerósele comasatiuni facute cu mare maiestria in favórea fostiloru posesori au iritatu, otiaritu si chiaru inveninatu simtiulu locuitoriloru in mai multe tienuturi ale tierii, in catu ei nu mai voiescu se audia de nici o promisiune si nici de o mangaiere si mai in scurtu, ei nu mai credu la nimeni. Acésta stare a lucruriloru era si in timpulu dietei prea bine cunoscuta, ci pare ca a fostu unu fermecu, ca diet'a trecutá era mai multu aplecata la alergatu catra nesce idealuri sublime in nesce momente pre candu poporulu astepta cu setea cerbului energiós'a intrepunere a ei pentru usiorari de saroine, asuprelí si impilari materiale fórtre greu asupritóre. Constatatu este si atata, ca absentarea pre indelunga a mai multoru functiunari romani la dieta si la parlamentulu imperialu contribui fórtre multu, pentrucá locuitorii catorva tienuturi mari se devina prad'a mai multoru impilatori, in catu se póte sustiené cu totu dreptulu, ca unii amploiatu au stricatu tierii mai multu decatu au folositu prin aceea ca au siediatu pe la diete.

Voiti a sci eeva si despre conditiunea limbei romanesci prin comitate? Aflati ca aceea si in partea cea mai mare a tierii nu e respectata intru nimicu, si se nu credeti, ca legea limbei e despretiuita numai de amploiatii ungrui. Au fostu intre capii comitatelor, carii despretiindu legea au poruncitu la toti vspánii, solgabiraii etc. manipularea numai in limb'a ungrésoa, ceea ce s'a si intemplat, pentruca mai nici unu amploiatu nu avú placerea de a'si risca postulu si subsistinti'a. Ce se va intempla sub noii capi séu prefecti de tienuturi inca in acésta privintia, si este usioru de prevediatu.

Legea presei, sub care stamu in Ardélú, nu me sufere a ve impartasi inca si alte lucruri mai interesante, mi se pare inse ca dv. inca le sciti fara a vi le impartasi. Este inse fórtre reu, candu mai multe sciri propaganduse din gura in gura mai la urma devinu cu totulu falsificate; inse n'avemu ce face, asié este legea. B.

La situatiunea urgenta.

Pre 'naltele resolutiuni in caus'a Ardélului au emanatu. Rescriptele regesci au si venitu la Guberniulu din Clusiu, si dupace se voru publicá in Guberniu voru esi si in publicu. Pana atunci potu se tréca vre-o trei-patru dile. Asia scrie „Debatte“ intru una corespondintia din Vien'a 6 Septembrie. Indata dupa acestu preambulu ei ése inainte numitului corespondinte cá o fantoma reluptarii a romanului si vorbesce despre elu urmatórele:

„Scirile cele colpoltrate de amicii nostri centralistici, cumca romanii dincolo de Királyhágo aru fi hotaritu a nu luá parte la diet'a acést'a a Ardélului, abia voru esi din stadiulu faimelor. „Noi credemu, dice „Deb.“, ca avemu totu temeiu a sperá, cumca inteliginti'a romana va precepe intrebatiunea cu acea chipsuire si placabilitate, care e de lipsa a se dovedi din tóte partile, déca vremu se ne succéda a esi odata din vaieraturele politice. Se enarésa, ca o notabilitate romana s'aru fi dechiaratu astufeliu“:

„Noi simtimu in impregiurarile acestea de vaieratu nu mai pucina greutate, decatu magiarii si secuii, cu tóte ca acestia se paru ca credu, ca nóua ne vine bine de minune cu ele. Noi vremu se dovedimu, cumca noi vremu seriosu a ne pacificá si a mediuloci o stare mai stabila a lucruriloru. Noi speramu, ca magiarii si secuii nu ne voru remané detori cu asemené dovada din partesi.“

„Asemené sciri imbucuratórie vinu si din sasime. Intr'o scrisóre a unei personalitati de acolo de fórtre mare influentia

se dice: „potemu se fimu securi, ca inteliginti'a nedependinta a tuturoru natiuniloru n'óstre nu este de parere, cumca aru fi unu periculu pentru imperatoru si imperiu, déca filii aceleiasi tieri in fine 'si aducu amente, cumca sunt frati si panu unu capateiu la cért'a cea lunga.“

„Alegerile in Ardélú au lipsa de optu septemani. Deci déca in 10 Sept. urmésa conchiamarea dietei, atunci diet'a se va intruni in primele dile ale lunei Novembre.“

„14 dile dupa publicatiunea rescriptului convocatoriu pentru diet'a Transilvaniei va se urmese si convocarea dietei Ungariei. Fienduca dela conchiamare pana la deschiderea dietei acesteia trebuie se tréca peste 10 septemani, asia reprezentanti'a tierii Ungariei isi va incepe siedintiele s'ale pe la mediuloculu lui Decembre, prin urmare cu o luna dupa deschiderea dietei Ardélului.“

Corespondintele lui „Debatte“ finesce cu scirea ca a emanatu si mandatulu pentru Ungari'a, cá organele financiare facia cu taverniculu (suplinitoriulu palatinului) se sté pe viitoriu facia cu locoteinti'a in acelea relatiuni, in care stau si in alte tieri, ér' nu mai multu cá dusmane administratiunii politice. Taverniculu se da o influentia la intrebatiunile personale, si deregatoriile finantierie ilu voru informá despre tóte intemplantile cele mai insemnatórie din cerculu activitatiloru. Acestua e oraculu lui „Debatte“.

Prin urmare dupa cele impartasite mai susu ne sta la usia conchiamarea dietei din Clusiu, care facia cu noi, trebuie se marturisimu, ca e unu ce fórtre misteriósu si intr'o imperatia fundata pe simbolulu: „justitia e fundamentulu regatoru“ si „cu poteri unite“, nu ne potemu esplicá, cá ce combinare s'a vediatu a fi posibila intre sustienerea legitimitatii dietei in continuitatea dreptului dela 1791 mestecatu cu 1848 cu impregiurarile de facia istorice, care in restempu de 17 ani au prinsu cu multu mai mari radechini, decatu cá se se póta asia lesne ignorá cu prejudeciulu unora. E lucru fatalu, candu impregiurarile te aducu intr'o restriste, de unde nu mai soi judecá, ne oi cunósce calea cea mai secura atatu pentru asecurarea si apararea viatiei nóstre politico-nationale in poterea dreptului ce-lu avemu, catu si pentru final'a cointielegere fratiésca intre natiunile colocuitorie, fara a ne periclita in pusetiunea de dreptu. Cu atata mai fatala inse ne e impregiurarea, ca pana acum neci macaru diurnalele magiare n'au devenitu intr'unu stadiu cá ael'a, in care departe de interésele egoistice si de ideile preocupate pentru egemoni'a natiunii s'ale, neci nu potu suferi alte pretensiuni de dreptu politicu, decatu numai ceea ce a cursu si va curge din grati'a constitutiuniloru loru din 1791 si 1848, pe basea caror'a romanulu cá romanu in adeveru sta datu afara din edificiuulu constitutiunalu. Am cetitu si vediatu, ca in politica e virtute a insiela, si sinceritatea se folosese cum se póte mai bine spre scopuri politice; am cetitu si esperiatu, ca in politica „vorb'a e data omului a ascunde adeverulu“, si politiciii aceea, diurnalele magiare, totu ne mai imputa, ca n'avemu incredere in ei, fiendca nu comitemu lupulu pastorirea óiei? Cine ne cere increderea, arate cu fapte pipaite la dat'a ocaziune, ca merita incredere, ca in aeru cine e nebu nu a cladi cetati mai vertosu in aerulu celu pregnantu numai de spiritulu de predominantie si inca castica?! —

Dlu'a buna se vede de deminétia. Éca cum mai ratiotinésa „Debatte“. Déca romanii voru nega ca legile din 48 au potere legatória, atunci natiuniloru magiare inca se le fia ertatu a nega poterea dietei din Sabiiu.

„Déca romanii nu se supunu dietei egali istorice nu potu pretinde neci eli ca secuii si magiarii natiuni din vechime constitutiunali si indreptatite se se supuna legiloru dictate de adunarea din Sibiiu. Se lasa magiarii de a pretinde, cá liter'a legeri se fia oblegatória, romanii inca nu potu dechiará de neatingivera si santa liter'a octroirei. Romanii dicu ca nu mai potu suferi supremati'a magiara, asia dar' nu voru pretinde, cá magiarii se 'si plece cerbicea unui jugu romanescu.“ — Din acestea manevre s'ar vedé, ca chiaru clientii lui „Debatte“ sunt accia, cari nu au incredere in soliditatea caracterului romanu, care neci odata nu si a datu neci legatu cu ventulu in prejudeciulu drepturiloru altora, neci a venatu dupa suprematia preste alte natiuni neci odata; inse tocma de aceea neci va concede, cá altii se lu mai suprematisese intru nemica, elu nu 'si va da paserea de amana pe cea din gardu, ci va sta, cá natiunile se remana perfectu egale, in dreptulu politicu, ca numai atunci se póte spera fericirea din amicitia duratoria; oa „Durabilis non nisi inter aequales est amicitia.“ —

Ce dicu ómenii cu judecata de prin secuime despre pusetiune? Eoca ca: „Déca neci acum nu voru tiené romanii cu noi, atunci cu totu planulu nostru amu remasu ér' pe diosu“ séu dupa espresiunea autentica: „uj bakkot lötünk.“ — Noi inse le observamu, ca nu dela noi, oi dela regimulu Dloru, si dela faptele organeloru increderii lui va depinde tienerea nóstra, inorederea nóstra, confaptuirea nóstra:

Déca vomu vedé d. e., ca r. cancelaria aulica trans. respectésa in combinarea s'a art. I si II dietalu despre indreptatirea a tóte trele limbелору patriei in comerçiuлu oficiosu, de susu pana diosu; cum vediuramu, ca fura respectate pana acum de in. r. guberniu, si déca nu se va face potentia frangundu si ignorandu legea sanctionata de Mai. si imponendu cumva fara neci unu respectu la observarea legii publicate limb'a magiara de suprematisatória; déca in. aceeași va vighiá, cá se nu se dè scandala neci pe la tabl'a regia, neci din partea comitiloru supremi cu despretiuirea aceloru articuli si calcarea legii tierei, care ne obléga pe toti pana candu factorii legislatiunii nu ne voru absolvá dela observarea loru; déca vomu fi chiamati la dieta cá natiune inarticulata, constitutiva, ér' nu cá lipiture, si ne vomu dovedi imprumutat'a stim'a si respectare: atunci nu scimu, ce pretiu aru poté fi acel'a, pentru care ne-amu retrage dela una adeverata si sincera invoire si fratietate, si dela colucrarea comuna pentru ferioirea patriei.

Natiunea romana in campulu libertatii s'a dechiaratu ea pe sine inaintea Europei de matura politicesce, de libera si cu egalul dreptu politicu natiunalu cá si celelalte natiuni olocuitorie si prin credintia s'a dovedita catra suveranulu si a mediocitu dietaluminte, prin lege, comprobarea acestui faptu istoricu politicu. Deci se ne scimu de tempuriu respectá imprumutatu.

— Diurnalele germane atatu Vienese catu si cele patriotice nu si potu esplicá de adiunsu mirarea, ca óre de ce se se fi reintorsu Ecs. S'a metropolitu **Slaguna** asia degraba din Vien'a? Totu ele canta si descanta, cumca, dupace Ecs. S'a a avut audientia la Mai. a conferitu ou cancelariulu cont. Haller, c. Mailath si min. de statu c. Beloredi si indatasi a 3-a di s'a si reintorsu, trebue se fia venitu intr'o pusetiune plena de ingrigire, si cumca si-aru fi rezervatu deplina libertate de a lucrá pe viitoriu; documentu la acést'a e, *oa in ambele tabere atatu in cea ministeriala oatu si in taber'a februaristiloru se afla ómenii multiumiti cu dechiaratiunile Ecs. S'ale.* Inse pusetiunea cea adeverata si o va dá pe facia conducatoriulu celu iscusitu alu romaniloru (fiti securi, ca nu va mai fi ce a fostu, fiinduca in politica trebue se fimu cu totulu emancipati de influentie personale, — si acésta credemu, ca o va dovedi si Ecs. S'a — si cu noi este Ddieu, vomu fi condusi numai de spiritulu cointelegerii! — R.) numai atuncia, dicu diurnalele, candu va fi inceputa actiunea, si se va poté vedé tienerea romaniloru si **arsenalulu** mediulóceloru ajutatórie, care e hotaritu regimulu alu intrebuintiá spre realisarea intentiuniloru s'ale. N'avemu lipsa de sil'a arsenalului, ca dreptu si lege avemu, si le vomu sci observá cu santiani'a, care o cere autoritatea factoriloru legislativi.

Despre **contele** natiunii sasesci scriu diurnalele germane, ca dupa reintórcere va convocá universitatea sasiloru cá se se consulté asupra nóveloru impregiurari, spre a mediuloci o unitate in actiunea tuturoru sasiloru.

Ati observatu, ca de candu s'a reintorsu comesulu, „H. Ztg.“ a amutitu si a incetatu a trage degetu cu diurnalele magiare? — Pe noi inca ne unesce juramentulu comunu, si celu ce lu calca, va portá tóta responsabilitatea inaintea viitorimii; ca acum ne striga patri'a: unitive in cugetu unitiva in poteri!

Din Ungari'a audimu, ca primirile noiloru fispani, vinu la ordinea dilei cá si in Transilvani'a, si multi pórtá frica, nu cumva se se neconsiderese proportiunea drepturiloru ouvenite unei séu altei natiuni. —

Cronica esterna.

Despre caus'a italiana se vorbece totu cu reserve si puoinu. Totulu se concentra pe longa simtirea, cumca negotiaria cu Rom'a s'aru face pe suptu mana. Solulu Spaniei Ulloa a sositu in Florenti'a, si regin'a Spaniei a primitu pe solulu italianu si ducele de Aosta; ér' princ. Amadeus, fiulu regelui Italiei a pranditu cu regin'a. Se vorbece, si despre

o oasatoria intre principele si fiii'a cea mai mare a reginei din Spani'a.

ROMANIA. „Monitorulu“ Franciei si dechiarase parerea, ca foile vienesse s'aru fi ocupatu cu o intreveniune austriaca in Principate, ceea ce Franci'a nu póte concede. Unu coresp. din Vien'a in „B. H.“ deminte faptulu. Din contra oabinetulu de Tuilerii a aflatu, cumca cabinetulu din Petruburgu aru fi pusu la cale cu Austri'a o schimbare de depesie, care iea de punctu de plecare eventualitatea, ca intreveniunea in Principatele dunarene aru fi urgenta. Se pare, ca n'a remasu secretu pentru cabinetulu Tuileriloru neci proiectulu respectivu, care l'a avutu inaintea sa cabinetulu din Petruburgu, candu a atinsu corespondintia diplomatica privitória la o intreveniune eventuála. Se dice, ca Rusi'a n'aru fi straina de idea de a face esecutabila pacificarea (!) Principatelor pe calea intreveniunii austro-rusesci si ca idea acést'a a prinsu la curtea rusésca radecine atatu de afunde, in catu s'au pusu in miscare chiaru si misiuni diplomatice de persóne inalte ale curtii rusesci in caus'a acést'a.

„Indep. belgica“ i se scrie din Constantinopole, ca Fuad-Pasia a tramisu princ. Cusa dupa reintórcere o scrisóre, cerindui deslusire despre intemplantile si situatiunea tierei si pana a nu se espedá scrisórea solulu rusescu provocá pe Ali-Pasia in numele regimului seu, cá se se tramita o comisiune internationala in Principate pentru cercetarea pusatiunii de facia, la ceea ce Ali-Pasia nu s'aru fi invoitu si reprezentantulu Austriei si Franciei inca au fostu de parerea acestuia si asia solulu rusescu s'a lasatu de pretensiune. — De altu-feliu e linisce in Romani'a. „Epoç'a“ e suspinsa.

— Unu diurn. judiciarü su redactiunea D. Petru Gradişteanulu esi la lumina cu pretiu pe anu 28 sf. in laintru. Cuprinde jurisprudentia, debateri judecat. si legislatiune.

Cestiunea ducatelor Nordalbingice.

Despre una parte a opiniunii organeloru de publicitate se considera stadiulu causei acestoru ducate si dupa conventiunea de Gastein si Salisburgu, inca de unu nodu gordianu nedeslegatu. In Parisu se astépta lucruri mari din rezervarile ce le-au faoutu Franci'a si Angli'a facia cu conventiunea din Gastein si facia cu anecsaarea Lauenburgului catra Prusi'a cu indemnizarea de 1¹/₂ milionu de taleri (cam 9,380.000 de franci), care suma a dat'o Prusi'a Austriei pentru cá se poséda ea singura Lauenburgulu; si fiinduca cordialitatea intre Franci'a si Angli'a, cari ambe si-au rezervatu cá se se intrebe si poporulu ducatelor despre sórtea loru, inca nu se mai póte trage la indoiéla, asia se crede, ca situatiunaa politica européna éراسi devine a fi mai seriósa. „Indep. belgica“ si incepe a face colorarie si deductiuni in caus'a acést'a, dicundu, ca déca Austri'a prin conventiunea din Gastein s'a invoitu cu indemnizarea primita dela Prusi'a pentru Lauenburgu, de ce se nu póta face unu asemenea actu de politica si cu Veneti'a facia cu Itali'a, fiinduca acesta e unu teritoriu, care e numai unu isvoru de conflicte, de sacrificia si nenorociri. — Si acésta cu atatu mai vertosu, cu catu ca pentru liniscea generale unu actu cá acesta ar fi mai bine primitu de apusenii decatul alte multe acte. Fiinduca noi conventiunea dela Gastein o publicaseramu numai in extractu, acum o impartasimu si in estinderea ei, pentru cá vorbinduse despre densa se nu ne fia necunoscutu cuprinsulu ei:

Conventiunea de la Gastein.

Art. I. Esercitiulu drepturiloru, castigate in comunu de catra marile puteri contractante in virtutea articolului III din tractatulu de pace din Vien'a de la 30 Octobr'a 1864, se va face, fara prejuditiulu continuarii drepturiloru ambeloru puteri in ducate, pentru ducatul Holstein de catra M. S. imperatórele Austriei si pentru ducatul Schleswig de catra M. S. regele Prusiei.

Art. II. Inaltele puteri contractante voru propune in diet'a germana crearea unei flote germane si voru destiná portulu de Kiel intru a servi de portu federale pentru acésta flota. Pana candu resolutiunile federali respective se voru esecutá, navile de resbelu ale ambeloru puteri voru utiliza a-cestu portu si comandarea si politi'a portului voru fi esecutate de Prusi'a. Prusi'a este autorisata, avendu in vedere a-perarea intrarii portului, de a construi in faci'a Friedrichs-ortului fortificatiunile necesarie si de a stabili pe tiernulu holsteinesu alu golfului stabilimentele de marina cari se corespondia destinatiunii acestui portu de resbelu. Aceste fortificatiuni si stabilimente voru fi de una potriiva puse sub comand'a Prusiei si trupele de marina prusiana si echipagiile necesarie pentru ocupare si protegiare voru poté fi cantonate la Kiel si prin pregiuru.

Art. III. Inaltele parti contractante voru propune la Frankfurtu de a transforma Rendsburgulu in forteretia federale. Pana la regularea pe cale federale a unoru conditiuni militare pentru acésta forteretia, garnison'a acesteia se va compune din trupe Imperiale austriace si din trupe regali prusiane, cu unu comandamentu care va alterná pe fiecare anu la 1 Iuliu.

Art. IV. Pe catu va tiene impartirea facuta in virtutea articolului I din conventiunea de facia, guvernulu regale prusianu va conserva doue directiuni militare d'alungulu Holsteinului, un'a de la Lübeck la Kiel, alt'a de la Hamburg, la Rendsburg. Measurele relative la statiunile militare si la intretinerea trupeloru voru fi hotarite catu mai curendu printr'una conventiune speciale. De acum in colo, se voru aplicá prescriptiunile ce esista pentru statiunile militare prusiane in tóta intinderea Hanoverei.

Art. V. Guvernulu regale prusianu va dispune de una linia telegrafica, care va uni Kielulu cu Rendsburgulu si de dreptulu de a trece diligentiile prusiane cu impiegatii prusiani prin Holstein, pe cele doue linie indicate. De óre-ce construirea unei cai ferate directe de la Lübeck la frontier'a schleswigena, prin Kiel, nu este inse asigurata, se va aordá concessiunea necesaria dupa cererea Prusiei pentru teritoriulu holsteinesu cu conditiunile obicinuite, fara óá Prusi'a se reclame unu dreptu de suveranitate in privinti'a acestei cai ferate.

Art. VI. Inaltele parti contractante dorescu cá ducatele se faca parte de reun. vamala. Pana la intrarea loru in Zollverein séu pana la conclusiunea unoru regulari necesarie intru acést'a, sistem'a vamale actuale, oprindiendu pe amendoua ducatele, va subsistá, si veniturile voru fi impartite in parti egali. In casulu candu se va parea oportunu guvernulu regale prusianu de a deschide negociatiunile chiar' in timpul catu are se tiena impartirea contractata in art. I alu prezentei conventiuni, avendu in vedere intrarea ducatelor in Zollverein, M. S. imperatórele Austriei e gata de a numi unu plenipotentiaru din ducatul Holstein cá se iè parte la aceste negociatiuni.

Art. VII. Prusi'a va fi autorizata de a termina canalulu proiectatu de la marea de Nord la Baltica prin teritoriulu holsteinesu, dupa rezultatulu ecsplorariloru incepute in asta privintia de catra ingineri prusiani. Ori candu acestu casu se va presentá, Prusi'a va fi libera de ad eterniná directiunea si dimensiunile canalului; de a luá prin espropriatiune, fara plat'a valorii, terenele necesarie, de a dirige constructiunea, de a supraveghia canalulu si de a-lu tiene in stare buna; pe langa acestea, tóte dispositiunile regulamentarie, privitóre la canalu, voru fi sanctionate de Prusi'a. Drepturile de transitu séu contributiuni de nave si taxe nu voru puté fi prelevate de Prusi'a, pe tóta intinderea canalului, afara de drepturile de navigatiune ce trebue a se plati pentru infflorirea canalului si care cata a se stabili de Prusi'a pentru navele tutoru natiuniloru dupa regulele comune.

Art. VIII. Conventiunea de facia nu schimba nemicu din dispositiunile tractatului de pace din Vien'a dela 30 Oct. 1864, in privinti'a obligatiuniloru finantiarie ce cata a se luá de ducate vis-a-vis de Danimarc'a, cá si de Austri'a si Prusi'a; cu tóte acestea, ducatul de Lauenburg va fi dispensatu de orice participare la plata de cheltuele de resbelu. Repartitiunea acéstoru cheltuele de resbelu se va face intre ducatele de Holstein si Schleswig dupa cifr'a populatiunii.

Art. IX. Maiestatea S'a imp. Austriei cede drepturile ce a dobanditu asupra ducatului de Lauenburg, in virtutea tractatului din Vien'a deja mentionatu in mai multe ronduri, regelui Prusiei. In schimbu, guvernulu regale prusianu se angagésa a plati guvernulu austriacu sum'a de 2.500.000 rixdale danese ce se va respunde la Berlin in moneta de argintu prusianu dupa patru septemane de la ratificarea conventiunii de facia de catra Maiestatile loru imperatoarele Austriei si regele Prusiei.

Art. X. Esecutarea impartirii contractate mai susu a co-posesiunii va fi indeplinita catu mai curendu dupa sanctionarea acestei conventiuni de catra Maiestatile loru imperatoarele Austriei si regele Prusiei si va fi terminata ceta multu pana la 15 Septembrie. Comandamentulu supremu militariu ce esista acum va fi desfiintiatu celu multu pana la 15 Sept. dupa evacuarea Holsteinului de trupele regali prusiane si a Schleswigului de trupele imperiali austriace.

Art. XI. Conventiunea de facia se va ratificá de Maiestatile loru imperatoarele Austriei si regele Prusiei prin schimbulu unoru declaratiuni in scrisu, cu ocaziunea fitórei intrevederi a Mai. S'a ratificatu in 20 in Salisburgu loru.

Agentur'a capitala in Brasiovu

la **FELTER et ARONSOHN**

a pré'naltu concesionatului

INSTITUTU PESTANU

de asigurare

(Capitalulu fondului Trei milióne florini v. a.)

asecurésa:

In contra focului pentru edificia de locutu, de fabrici si economia, pentru masine, unelte, depositórie de totu feliu de mobile, de marfuri, pentru nutretiu, semanaturi si fenatia etc.;

In contra perderii chiriei casionate priu focu;

„ **pericoleloru**, caror'a sunt espuse **bunurile calatórie** pe apa si pe uscatu;

„ **grandinei** la produse de pamentu.

Asemenea se va luá in scurtu si asigurarea pentru **vieti'a omului** si ad. in divers'a combinatiune cu darea de capitalu si asigurarea de interese (rente). — Institutulu dá asigurare deplina nu numai cu fondulu lui celu insemnatu, ci si cu premiale ce curgu totu mereu.

Afara de aceea conditiunile de asigurare sunt puse asiadiate pe catu se póte in folosulu publicului si se rebonifica (desdaunésa) si perderea, ce se face la focuri prin stingere, darimare (rumpere) si priu golire (curatire, desiertare), precum preste totu se da deplina consideratiune si pretensiuniloru celoru drepte ale asecuratiloru la regularea dauneloru in-templatórie.

FELTER et ARONSOHN.

Biroulu agenturei capitate se afla in strat'a vamii Nr. 8.

(Dupa cum suntemu informati, acestu institutu de asigurare sta in fórté buna incredere in tóta Ungari'a; elu e in adeveru una benefacere nepretiuita pentru pamentenii de totu soiulu. Il. D. E m a n u i l e G o z d u, óá vicepresedinte la acestu institutu, inca maresce increderea intr'insulu la verce patriotu, care prin asemeni asecurari isi afla una odihna pentru viitoriu in contra pericloru eventuali, dupa cum au aflatu si pana acum multi spre mult'a loru mangaiere. R.)

Aratare.

Doue bucati de cassa secure in contra focului si care nu se potu spargé séu deschide se afla gatite in lueratori'a mea si sunt espuse spre vendiare la liber'a vedere a tuturoru pe valea lata Nr. 56.

Filipu Merkel.

Vendiare de aparatu de spiritu.

Unu aparatu galicu completu de spiritu de 25 de maji, folositu numai 6 luni, se vinde eftinu, acél'a se póte vedé in localulu fabriciei in Sibiu, pórt'a turnului (Burgerthor) suburbu Nr. 381 si 384, unde d. Franciscu Misselbacher dá informatiune mai de aprópe. 1—3

Cursurile la bursa in 12. Sept. 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 16 cr. v.
Augsburg	—	—	107 „ 50 „
London	—	—	109 „ 40 „
Imprumutulu nationalu	—	—	72 „ 65 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	68 „ 20 „
Actiile bancului	—	—	775 „ — „
„ creditului	—	—	173 „ 30 „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 8. Sept. 1865:
Bani 68'15 — Marfa 68'65

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.